

Utbildningsinspektion i Läroverket, grundskola årskurs 7–9

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Hudiksvalls kommun och besökt Läroverket den 22-23 april 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Läroverket, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Läroverket intervjuades rektor, lärare, studie- och yrkesvägledare, skolsköterska, elever och föräldrar. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolan utgör underlag för bedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Läroverket	Antal elever
Grundskola	323

Källa: uppgift från Läroverket i samband med inspektion år 2008

Läroverket är beläget i centrala Hudiksvall i en äldre, anrik byggnad. Intill ligger en gymnastikhall och ett mindre hus där det bedrivs undervisning i en särskild undervisningsgrupp.

Verksamheten leds av en rektor som vid inspektionsbesöket hade varit verksam i ungefär två månader. Den pedagogiska personalen är indelad i tre arbetslag, i vardera lag finns det en arbetslagsledare. Det finns tillgång till studie- och yrkesvägledare, kurator och skolsköterska vissa dagar i veckan.

I Läroverket bedrivs undervisning för årskurs 7–9. Det finns en särskilt undervisningsgrupp benämnd Villan och två så kallade förberedelseklasser med elever som har utländsk bakgrund och ännu inte behärskar det svenska språket. Det finns även viss särskoleverksamhet vilket behandlas i kommunrapporten.

Helhetsbedömning

Läroverket är en skola som utmärks av att lärarna är stolta över verksamheten och att merparten av eleverna trivs. Den utbildning som bedrivs har som helhet en bra kvalitet men det finns också delar som måste åtgärdas och förbättras. I Läroverket har det sedan flera år tillbaka varit täta byten på rektorstjänsten vilket har lett till att lärargruppen är van att ta ett stort ansvar samtidigt som det skolövergripande, långsiktiga utvecklingsarbetet delvis har fått stå tillbaka. Vid tidpunkten för inspektion har en ny rektor varit verksam i två månader. Trots den korta perioden har rektorn, utifrån en gedigen erfarenhet, gjort sig väl förtrogen med verksamheten och påbörjat ett ambitiöst arbete med att analysera verksamheten och vidta åtgärder för att förbättra den. Lärargruppen, där merparten har såväl mångårig erfarenhet som adekvat utbildning, förmedlar ett stort intresse för att delta i detta arbete. Inspektörernas samlade bedömning är därför att Läroverket har goda förutsättningar att förbättras och utvecklas framöver.

I Läroverket råder det som helhet lugn och arbetsro på lektionerna och det bedrivs ett kontinuerligt värdegrundsarbete. Trots det förekommer det trakasserier och annan kränkande behandling. Inspektörerna bedömer att värdegrundsarbetet bör förstärkas ytterligare då det råder nolltolerans mot alla former av kränkande behandling. Vidare måste skolans likabehandlingsplan upprättas så att den motsvarar författningarnas krav. Utöver detta måste skolan se till att det finns ordningsregler som har utarbetats under medverkan av eleverna.

En svaghet i skolan är att elevernas kunskapsresultat har utvecklats negativt under de senaste tre åren. Pojkarnas genomsnittliga meritvärde har försämrats på ett ganska markant sätt från år 2005 då det var 205,6 poäng till år 2007 då det var 190,7. Flickornas meritvärde har dock legat mer konstant och på en högre nivå, mellan 220-223 poäng. Utöver detta noteras det att det under nämnda tidsperiod har skett en försämring av andelen elever som når målen i alla ämnen liksom andelen elever som är behöriga till ett nationellt program. Inspektörerna samlade bedömning är därför att elevernas kunskapsresultat bör förbättras.

Undervisningen bedöms i många delar ha en bra kvalitet men lärarnas arbete med att pröva och utveckla undervisningens mål och metoder bör utvecklas. I skolan finns det lärare som arbetar på ett mycket bra sätt med dessa delar men de goda exempel som finns tas inte tillvara så att de kan genomsyra hela verksamheten. Motsvarande förhållanden återfinns även i arbetet med anpassning av undervisningen utifrån varje elevs behov, förutsättningar, erfarenhet och tänkande liksom

elevernas möjligheter att utöva inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet. I Läroverket finns det lärare som arbetar med god kvalitet i dessa delar men för skolan som helhet finns det behov av förbättring. Beträffande utvecklingssamtal framkommer det i inspektionen att sådana inte alltid genomförs under vårterminen i årskurs 9, ett förhållande som inte är i enlighet med författningarnas krav. Detta måste åtgärdas.

Vid granskning av skolans arbete med särskilt stöd framkommer att det finns väl utvecklade system för att identifiera elever som har sådant behov och särskilt stöd ges i alla ämnen. Insatserna fokuseras dock i hög grad på ämnena svenska och matematik. I skolan finns det tre särskilda undervisningsgrupper: "Villan" och två så kallade förberedelseklasser för elever som har utländsk bakgrund och ännu inte behärskar det svenska språket. I de särskilda undervisningsgrupperna finns det flera brister som måste åtgärdas: eleverna får inte undervisning i alla ämnen, studiehandledning på modersmålet ges inte och beslut saknas om såväl placering i den särskilda undervisningsgruppen som om anpassad studiegång. Inspektörerna bedömer att skolans verksamhet med särskilt stöd, samt de kunskapsresultat som nås där, bör följas upp och utvärderas på skolövergripande nivå.

Det finns i skolan elever som anges läsa ämnet svenska som andraspråk men som istället får en undervisning som är utformad som en form av stöd i ämnet svenska. De får inte heller betyg i svenska som andraspråk utan i ämnet svenska. Dessa förhållanden är inte godtagbara och måste åtgärdas.

I Läroverket bör det systematiska kvalitetsarbetet förbättras och skolans årliga kvalitetsredovisning, som är tänkt att vara ett centralt kvalitets- och styrdokument, måste vara utformad och utarbetad på det sätt som avses i författningarna.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Svenska som andraspråk bedrivs inte i enlighet med förordningens krav (2 kap. 16 § grundskoleförordningen).
- Betyg i svenska som andraspråk ges inte i enlighet med förordningens krav (7 kap. 3 och 8 §§ grundskoleförordningen).
- Elever som har tagits emot i en särskild undervisningsgrupp får inte undervisning i alla kursplaneämnen vilket medför att de inte ges möjlighet att nå målen i alla ämnen i årskurs 9 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, förordningen om kursplaner för grundskolan och bilaga 3 till skollagen).
- Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattas inte enligt förordningens krav (5 kap. 5 § grundskoleförordningen).
- Beslut om anpassad studiegång fattas inte enligt förordningens krav (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).
- Studiehandledning på modersmålet ges inte till de elever som har behov av det (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).

4 (19)

- Utvecklingssamtal genomförs inte i enlighet med förordningens krav (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Skolans ordningsregler har inte utarbetats under medverkan av elever (6 kap. 8 b § grundskoleförordningen).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever och 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte förordningens krav (3, 3 a, 4 §§ förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolan bör vidta ytterligare åtgärder för att tillförsäkra att trakasserier och annan kränkande behandling inte förekommer.
- Skolans systematiska kvalitetsarbete bör förbättras.
- Kunskapsresultatet bör förbättras.
- Läroplanens mål att sträva mot bör i högre grad präglade undervisningen.
- Skolan bör se över sina lokala konkretiseringar av nationella kursplaner och betygskriterier för att säkerställa att de är i överensstämmelse med gällande styrdokument.
- Skolan bör förbättra anpassningen av undervisningen till elevernas behov, förutsättningar, erfarenhet och tänkande.
- Skolans verksamhet med särskilt stöd, liksom de kunskapsresultat som nås via dessa insatser, bör följas upp och utvärderas på skolövergripande nivå.
- Skolan bör förbättra arbetet med att ge eleverna möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.
- Skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras.
- Skolans arbete med åtgärdsprogram bör förbättras.
- Kvaliteten i de skriftliga omdömena bör förbättras.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.

- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *ansevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell 1. Nationella ämnesprov i årskurs 9. Andel elever (procent) i Läroverket och riket som nått målen i nationella ämnesprov år 2005-2007

Tabell 1	Läroverket			Riket		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Svenska	98	87	92	95	96	96
Engelska	98	90	95	96	96	95
Matematik	100	76	82	88	88	84

Källa: uppgifter från Läroverket i samband med inspektion år 2008 och Skolverkets uppföljningsstatistik

Tabell 2. Betygsresultat i årskurs 9 i Läroverket och riket år 2005-2007

Tabell 2	Läroverket			Riket		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Andel (procent) som nått målen i alla ämnen	80,8	71,9	75,6	75,5	76,0	76,1
Andel (procent) behöriga till nationellt program	91,1	82,8	88,9	89,2	89,5	89,1
Meritvärde¹	216,7	206,1	207,1	206,3	206,8	207,3

Källa: uppgifter från Skolverkets uppföljningsstatistik

¹ Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärden för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg (G=10, VG=15, MVG=20). Det möjliga maxvärdet för varje enskild elev är 320 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet beräknas för de elever som har betyg i minst ett ämne. Elevernas sammanlagda poäng divideras med antal elever som har fått betyg i minst ett ämne.

Kommentar:

I de nationella ämnesproven har andelen deltagande elever legat mellan 92-98 procent under de redovisade åren fränsett år 2005 då endast 82 procent deltog i ämnesproven i matematik. De resultat som nåddes i de nationella ämnesproven låg år 2005 över riksgenomsnittet, därefter har kunskapsresultaten försämrats så att de år 2007 låg på samma nivå, eller under, riksgenomsnittet.

Under de angivna åren har det varit mellan 128-146 elever som slutat årskurs 9 varje år. I likhet med resultaten i nationella ämnesproven har betygsresultaten för dessa elever sjunkit under ovan nämnda tidsperiod. Det genomsnittliga meritvärdet låg år 2005 betydligt över riksgenomsnittet men har därefter legat något lägre. Det tycks främst vara pojkarnas resultat som har försämrats, deras genomsnittliga meritvärde var år 2005 205,6 (för flickornas del 226,5), år 2006 191,4 (flickorna 219,9) och år 2007 190,7 (flickorna 223,7). Andelen elever som var behöriga till ett nationellt program var 91,1 procent år 2005 men hade till år 2007 sjunkit till 88,9 procent vilket var strax under riksgenomsnittet. Andelen elever som nådde målen i alla ämnen var 80,8 procent år 2005 och hade år 2007 sjunkit till 75,6 procent, ett resultat som även det låg under riksgenomsnittet.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framtidsytande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	x		

Motivering

Inspektörernas samlade bedömning är att detta område har en mindre god kvalitet. Positivt är att det under våren 2008 har införts klass- och betygskonferenser för att säkerställa uppföljning av elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen. Vidare noteras att information om elevernas kunskapsresultat används, om än i varierande grad, av lärarna som en del i arbetet med att utveckla och pröva nya metoder för att en högre måluppfyllelse. Arbetet med de individuella utvecklingsplanerna behöver dock

förbättras och utvecklingssamtal genomförs inte alltid varje termin. Inspektörerna bedömer att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls i nedan angivna delar.

Utvecklingssamtal

Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtal minst en gång per termin samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. I inspektionen framkommer att utvecklingssamtal genomförs i Läroverket varje termin med undantag av vårterminen i årskurs 9 då det endast sker om eleven, eller elevens vårdnadshavare, begär det.

Inspektörerna bedömer att utvecklingssamtal måste genomföras varje termin i enlighet med grundskoleförordningens krav.

Individuell utvecklingsplan

Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid ett utvecklingssamtal skriftligen i en individuell utvecklingsplan sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå nationella mål och i övrigt utvecklas så långt som möjligt i förhållande till vad som anges i läroplanen och kursplanerna. Den individuella utvecklingsplanen bör innehålla såväl kortsiktiga som långsiktiga mål. I Läroverket upprättar lärarna en individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet men de anger i intervjuer att några känner sig ovana med att skriva en sådan plan och vissa uppfattar det som negativt med "ett papper till". Vid inspektörernas samtal med elever framkommer att några är osäkra på om de har en individuell utvecklingsplan, en bild som återkommer även i föräldraintervjun. Av de individuella utvecklingsplaner som inspektörerna har tagit del av framgår att kvaliteten varierar, vissa har en god kvalitet medan andra endast behandlar kortsiktiga mål och vad eleven, inte skolan, ska göra.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras så att planerna motsvarar grundskoleförordningens krav.

1.3 Bedömning och betygssättning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning,
- om lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna,
- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna,
- om betyg sätts enligt författningarnas krav,
- om betygskatalog förs enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Bedömning och betygssättning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering

Inspektörerna bedömer att detta område som helhet har en god kvalitet. Det är en sammanvägd bedömning där det särskilt har beaktats att det i Läroverket bedrivs ett mycket bra arbete med samverkan vid rättning av nationella ämnesprov, att det förs diskussioner om kunskapsbedömning och betygssättning samt att det finns rutiner för att informera eleverna om såväl kunskapsmål som betygskriterier. Inspektörerna bedömer dock att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls i nedan angivna delar.

Utgångspunkt vid bedömning och betygssättning

I Läroverket har det utarbetats lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna och betygskriterierna. Detta material är daterat år 2005 och en revidering har inte gjorts utifrån de justeringar som därefter har gjorts i de nationella kursplanerna.

Inspektörerna bedömer att skolan bör säkerställa att lokala konkretiseringar av nationella kursplaner står i överensstämmelse med gällande nationella styrdokument.

Betygssättning enligt författningarnas krav

Enligt grundskoleförordningen ska ett skriftligt omdöme ges om en elev inte når de mål i ett ämne som eleven, i enlighet med kursplanerna, ska ha uppnått i slutet av det nionde skolåret. Av det skriftliga omdömet ska det framgå elevens kunskapsutveckling i ämnet eller ämnesblocket, det kan även framgå vilka stödåtgärder som har vidtagits. Vid inspektörernas granskning av skriftliga omdömen framgår att de har en mycket varierande kvalitet. Vissa innehåller endast få, i några fall inga, uppgifter om elevens kunskapsutveckling i ämnet och vidtagna stödåtgärder redovisas sällan.

Inspektörerna bedömer att kvaliteten i de skriftliga omdömena bör förbättras så att de motsvarar grundskoleförordningens krav.

1.4 Genomförande av utbildningen**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,

- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering

Inspektörerna bedömer att detta område som helhet har en mindre god kvalitet. Det grundas främst på att det finns brister i arbetet med läroplanens mål att sträva mot och att elevernas inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet inte fungerar på avsett sätt. Positivt är dock att eleverna ges möjlighet att utveckla förmågan att arbeta i demokratiska former genom bland annat klassråd och elevråd, genomförandet av utbildningen i övrigt har en god kvalitet och det finns en tydlig strävan hos personalen att samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. I nedanstående delar bedömer inspektörerna dock att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Utbildningens inriktning

I läroplanen finns det mål att sträva mot som anger inriktningen på skolans arbete och en önskad kvalitetsutveckling i skolan. Som exempel kan nämnas att skolan ska sträva mot att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära och att eleverna ska lära sig lyssna, diskutera och argumentera. Eleverna ska kunna använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem, reflektera över erfarenheter och kritiskt kunna granska och värdera påståenden och förhållanden. I Läroverkets arbetsplan för år 2007/2008 anges att det ska bedrivas ett utvecklingsarbete benämnt "Lust att lära – vilja till kunskapsinhämtande". Inspektörerna har svårt att få en bild av hur detta utvecklingsarbete bedrivs och vilka resultat det har gett hitintills. Vid intervjuer med lärare tycks det också råda oklarhet och delade meningar om läroplanens mål att sträva mot ska ligga till grund för verksamheten eller om det är målen att uppnå som först ska nås. Vid lektionsbesök ser inspektörerna många goda exempel på lärare som arbetar på ett medvetet och aktivt sätt utifrån målen att sträva mot, men det framkommer också exempel där detta synsätt hos lärare inte tycks genomsyra vare sig planering eller genomförande av lektioner. De goda exempel som finns i skolans verksamhet verkar inte alltid tas tillvara vare sig inom eller mellan de olika arbetslagen.

Inspektörerna bedömer att läroplanens mål att sträva mot i högre grad bör prägla undervisningen i Läroverket.

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet

I läroplanen anges att eleverna ska ges reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. I Läroverket finns det lärare som på ett tydligt och

bra sätt diskuterar val av arbetssätt och undervisningens innehåll med eleverna och ger eleverna goda möjligheter att komma med synpunkter och förslag. Men det finns också lärare som anger att de uppfattar att eleverna inte har de förutsättningar och/eller den mognad som krävs för att utöva denna form av inflytande. Det är i sistnämnda fall lärarens planering som gäller och/eller den arbetsgång som anges i läromedlen.

Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra arbetet med att ge eleverna möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet. Det bör finnas en tydligare samsyn i Läroverket hur detta ska genomföras och utformas så att det blir en tydligare progression i elevernas inflytande och ansvarstagandet utifrån deras stigande ålder och mognad.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering

Inspektörerna bedömer att detta område som helhet har en mindre god kvalitet. I Läroverket finns det visserligen många goda exempel på att undervisningen anpassas på ett bra sätt till de enskilda eleverna men det är inte ett förhållande som bedöms genomsyra skolan som helhet. I bedömningen har det även beaktats att det i arbetet med särskilt stöd finns delar som inte fungerar i enlighet med författningarnas krav. Inspektörerna bedömer att styrdokumentens mål och krav inte är uppfyllda i nedan angivna delar.

Individanpassad undervisning

Enligt läroplanen ska läraren utgå från varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Skolan anges ha ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen, det gör att utbildningen aldrig kan utformas lika för alla. I inspektionen framkommer det, vid såväl lek-tionsbesök som i samtal med lärare och elever, att det finns många goda exempel på att undervisningen anpassas till de enskilda eleverna på det sätt som avses i författningarna. Det sker bland annat genom användande av olika kunskapsformer och inlärningssätt, anpassning av uppgifter och redovisningssätt, undervisning i

mindre grupper m.m. Men inspektörerna konstaterar också att detta tycks vara lärarberoende och inte en medveten pedagogisk strategi som genomsyrar hela skolans verksamhet.

Inspektörerna bedömer därför att skolans arbete med att anpassa undervisningen till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande bör förbättras. Det är ett angeläget arbete inte minst med hänsyn till den negativa utveckling som har skett av elevernas kunskapsresultat under senare år (se avsnitt 1.1).

Särskilt stöd

Enligt skollagen och grundskoleförordningen ska särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Stödundervisning ska ges om det befaras att eleven inte kommer att nå nationella mål i slutet av det nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd. Särskilt stöd ska i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör men om det finns särskilda skäl kan det ges i en särskild undervisningsgrupp. Enligt grundskoleförordningen ska beslut om särskilt stöd fattas av rektorn utom då det gäller en elevs placering i särskild undervisningsgrupp eller anpassad studiegång. I de två sistnämnda fallen ska beslut fattas av styrelsen för utbildningen. Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp har i Hudiksvalls kommun delegerats till rektorn och beslut om anpassad studiegång har delegerats till lärande- och kulturnämndens arbetsutskott. Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp ska åtföljas av en fullföljdshänvisning, dvs. information om att beslutet kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

I Läroverket saknas beslut om placering i särskild undervisningsgrupp för elever som finns i skolans särskilda undervisningsgrupper, Villan och förberedelseklasserna. Det saknas även beslut om anpassad studiegång för elever som inte ges undervisning i alla ämnen i enlighet med timplanen.

I den särskilda undervisningsgruppen benämnd Villan bedrivs undervisning för sex elever. Eleverna får merparten av sin undervisning i Villan men kan, utifrån respektive elevs förutsättningar och behov, även delta i undervisning i den ordinarie grundskoleklass som eleven tillhör. Det förekommer till exempel i idrott. Eleverna uppger att de får bra stöd i Villan och att det är lugnt och tryggt där. Enligt såväl inspektörernas iakttagelser som uppgifter vid samtal med elever och lärare framkommer att undervisningen inte i år fullt ut anpassad till alla elevers behov och förutsättningar utan fokus är ämnena svenska, engelska och matematik. Eleverna har inte undervisning i övriga ämnen i enlighet med vad som anges i den nationella timplanen.

Förberedelseklasser finns i Läroverket sedan ett par år. Det är en verksamhet som bekostas av kommunens invandrarkontor som också anställer lärarna. Enligt personal i förberedelseklasserna är tillgången till adekvata läromedel och utrustning är otillräcklig, något som rektorn arbetar för att förändra. Beslut om placering i en förberedelseklass fattas av en annan rektor i kommunen, d.v.s. inte av rektorn vid Läroverket. Läroverkets rektor anger att ansvaret för förberedelseklasserna, med hänsyn till nämnda förhållanden, är oklart och hon har framfört till förvaltningen att ansvaret behöver tydliggöras. I avvaktan detta ser hon sig ändå som ansvarig för eleverna och den verksamhet som bedrivs i förberedelseklasserna.

Förberedelseklassernas verksamhet omfattar två klasser med sammanlagt 17 elever.

Eleverna har kommit till Sverige för ett par år sedan och anges samtliga ha svenskt medborgarskap. Det elever där i åldersgruppen 16-18 år, men de har trots det tagits emot i grundskolan. Varje elev har en placering i en grundskoleklass dit de successivt ska slussas när han/hon bedöms ha möjligheter att följa undervisningen där. Vid inspektionstillfället anges några elever delta i vissa ämnen i en ordinarie grundskoleklass, anpassningen av undervisningen till dessa elevers behov är då som regel mycket begränsad. I förberedelseklasserna får eleverna undervisning främst i svenska och matematik samt i varierande grad i ytterligare några ämnen. I stället för undervisning i ämnet svenska som andraspråk får eleverna extra stöd i ämnet svenska. Det behandlas vidare i avsnitt 3.1. Studiehundledning på modersmålet ges inte. Enligt lärarna har eleverna svårt att nå målen i ämnena såväl när de går i förberedelseklassen som när de går över till en ordinarie grundskoleklass.

Skolövergripande uppföljningar och utvärderingar saknas av hur verksamheten i de särskilda undervisningsgrupperna, Villan och förberedelseklasserna, fungerar samt vilka kunskapsresultat eleverna når.

Inspektörerna bedömer att verksamheten i de särskilda undervisningsgrupperna inte bedrivs i enlighet med författningarnas krav. Eleverna där får inte det särskilda stöd de behöver för att nå målen i alla ämnen och särskilt stöd i form av studiehundledning på modersmålet ges inte. Vidare bedöms att uppföljning och utvärdering bör ske av skolans verksamhet med särskilt stöd. För förberedelseklassernas del vill inspektörerna särskilt framhålla att uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat bör göras såväl när de går i förberedelseklassen som när de har övergått till en grundskoleklass. Det är underlag som behövs för att skolan ska kunna bedöma om förberedelseklasserna, och de stödinsatser som ges där, verkligen ger eleverna den grund de behöver för att kunna klara sin fortsatta utbildning. Slutligen konstaterar inspektörerna att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och beslut om anpassad studiegång inte fattas i enlighet med grundskoleförordningens krav. Det måste åtgärdas.

I kommunrapporten behandlas rätten till särskilt stöd och de särskilda undervisningsgrupperna vidare.

Åtgärdsprogram

I grundskoleförordningen anges att om det framkommer att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder ska rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av åtgärdsprogrammet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. I Läroverket upprättats åtgärdsprogram i vissa fall av elevens mentor, i andra fall (främst då det gäller behov av insatser i svenska, engelska och matematik) av en av skolans speciallärare. Av de åtgärdsprogram som inspektörerna har tagit del av framgår att kvaliteten varierar. Det framgår inte alltid vilka mål som ska uppnås på kortare respektive längre sikt och vilka åtgärder skolan avser att vidta.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med åtgärdsprogram bör förbättras.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering

Inspektörerna bedömer att detta område som helhet har en god kvalitet. Skolan upplevs av elever, föräldrar och lärare som helhet vara trygg och ha en bra studiemiljö. Det bedrivs ett aktivt värdegrundsarbete och skolan arbetar med att förebygga och åtgärda kränkande behandling. Inom följande områden bedömer dock inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Värdegrundsarbete

Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar. Läraren har ett särskilt ansvar för att se till att det öppet redovisas och diskuteras skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Läroverket uppfattas enligt elever, lärare och föräldrar som helhet utgöra en trygg och trivsamt miljö. Kränkande behandling förekommer dock, även om det anges ske i mycket begränsad omfattning. Skolan vidtar omgående åtgärder i dessa fall. I skolan har det tidigare bedrivits ett arbete enligt den så kallade Farsta-modellen där det som en del ingår att vårdnadshavare kan kontaktas först en tid efter det att kränkningar har uppmärksammats. Rektorn anger vid inspektionen att skolan numera har ändrade rutiner och vårdnadshavare kontaktas alltid omgående. Inspektörerna bedömer skolan bör vidta ytterligare åtgärder för att försäkra sig om att kränkande behandling inte förekommer.

Ordningsregler

Enligt grundskoleförordningen ska det finnas ordningsregler på varje skola. De ska utarbetas och följas upp under medverkan av lärare, övrig personal och företrädare för elever och deras vårdnadshavare. I Läroverket finns det regler som, enligt eleverna, har utarbetats utifrån förslag från lärarna. Reglerna har inte följts upp.

Inspektörerna bedömer att skolan måste se till att elever ges möjlighet att medverka i såväl utarbetande som uppföljning av ordningsreglerna.

Likabehandling

Sedan den 1 april 2006 råder det ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska det finnas en likabehandlingsplan för varje verksamhet. Enligt en särskild förordning omfattar skyldigheten också att likabehandlingsplanen ska utarbetas, följas upp och ses över under medverkan av elever. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling (SKOLFS 2006:7). Läroverkets likabehandlingsplan för år 2007/2008 har utarbetats av lärare. I planen definieras centrala begrepp, en redovisning görs av policy och praxis på skolan, det anges vem som ansvarar för vad, principer för förebyggande och akuta insatser samt hur uppföljning ska göras av vidtagna insatser. Inspektörerna konstaterar dock att skolans likabehandlingsplan inte innehåller en specifik redovisning av verksamhetens behov utifrån en aktuell kartläggning som utgångspunkt för vilka åtgärder som ska genomföras under det kommande året. Elever har inte heller medverkat i upprättandet och uppföljningen av likabehandlingsplanen.

Inspektörerna bedömer att skolans likabehandlingsplan inte uppfyller de krav som ställs på en sådan plan enligt författningarna.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,

- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	x		

Motivering

Inspektörerna bedömer att detta område som helhet har en mindre god kvalitet. Bedömningen grundas på att eleverna i de särskilda undervisningsgrupperna inte får undervisning i alla ämnen, att svenska som andraspråk inte bedrivs i enlighet med författningarnas krav samt att det finns brister i tillgången till modersmålsundervisning. Detta behandlas även i kommunrapporten eftersom det rör rutiner och system som gäller för hela kommunen. I nedanstående delar bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls.

Garanterad undervisningstid

I grundskoleförordningen anges att det för varje ämne finns en kursplan. I kursplanen anges de mål som undervisningen ska sträva mot och de mål som eleverna ska ha uppnått efter det femte och nionde skolåret. I Läroverket får dock inte eleverna i de särskilda undervisningsgrupperna undervisning i alla kursplaneämnen. I förberedelseklasserna ges undervisning i svenska och matematik men övriga ämnen, t.ex. musik, erbjuds inte. Eleverna ges därmed inte möjlighet att nå målen i alla ämnen i årskurs 9 på det sätt som anges i författningarna.

Inspektörerna bedömer att det inte är acceptabelt att eleverna i de särskilda undervisningsgrupperna inte får undervisning i alla ämnen. Detta måste åtgärdas.

Svenska som andraspråk ska enligt grundskoleförordningen anordnas bland annat för elever som har ett annat modersmål än svenska. Svenska och svenska som andraspråk är två separata ämnen som har varsin kursplan och specifika mål. Rektorn ska besluta om svenska som andraspråk ska anordnas. I Läroverket är det 27 elever som har svenska som andraspråk, beslut om detta har fattas av en annan rektor i kommunen. I svenska som andraspråk undervisas eleverna av en lärare som är anställd av Invandrarkontoret i Hudiksvall, de läromedel som används finansieras också nämnda sätt. Enligt läraren bedrivs undervisningen i svenska som andraspråk utifrån kursplanen i svenska, eleverna skriver nationella prov i svenska och får betyg i ämnet svenska. Orsaken anges vara att läraren anser att svenska som andraspråk är en form av stödinsats samt att det inte är någon nämnvärd skillnad mellan kursplanen för ämnet svenska och kursplanen för svenska som andraspråk.

Inspektörerna bedömer att svenska som andraspråk inte bedrivs i enlighet med grundskoleförordningens krav. Detta måste åtgärdas.

Modersmålsundervisning ges till sex elever men det är 36 elever som har bedömts vara berättigade till sådan undervisning. Diskrepansen anges vara relaterad till att det är omöjligt att i Hudiksvalls kommun rekrytera lärare i vissa av de aktuella språk-

ken. Detta behandlas vidare i kommunrapporten.

Valmöjligheter

Enligt grundskoleförordningen ska eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Syftet är att eleverna därigenom ska ges möjlighet att fördjupa och bredda kunskaperna i ett eller flera ämnen. Det är styrelsen för utbildningen som ansvarar för att eleverna erbjuds ett allsidigt urval av ämnen. I Läroverket har urvalet av ämnen tagits fram av lärare och omfattar bland annat bild, hem- och konsumentkunskap och musik. Urvalet kan enligt inspektörernas bedömning inte anses vara ett allsidigt urval av ämnen.

Inspektörerna konstaterar vidare att rätten att fatta beslut om urval av ämnen som elevens val inte har delegerats vilket innebär att det är styrelsen som ska fatta detta beslut. Elevens val behandlas i kommunrapporten.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering

Inspektörerna bedömer att detta område som helhet har en god kvalitet men vill framhålla vikten av att Läroverket i det fortsatta rekryteringsarbetet anställer lärare med utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

Enligt uppgift från skolan har 35 lärare pedagogisk högskoleutbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Tre lärare med tidsbegränsad anställning saknar sådan utbildning. Två (utbildade) lärare undervisar i ämnen de inte har utbildning för. Rektorn är adjunkt, har gått den statliga rektorsutbildningen och har mångårig skolledarerfarenhet från samtliga skolformer.

Kompetensutveckling sker genom såväl kommunövergripande insatser som insatser utifrån enskilda personers behov, lärarna uppfattar dock att möjligheten till individuella insatser är begränsad. Rektorn har påbörjat en kartläggning av personalens behov och önskemål om kompetensutveckling.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.
- om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering

Inspektörerna bedömer att detta område som helhet har en god kvalitet.

Vid inspektionsbesöket har den nytillträdde rektorn, trots att hon har varit verksam i endast drygt två månader, hunnit få en god förtroenhet med verksamheten, besökt lektioner, haft medarbetarsamtal med personalen och påbörjat ett arbete med att utveckla verksamheten. Klass- och betygskonferenser har införts för att kartlägga elevernas kunskapsresultat i alla ämnen och vid det pågående läsåret slut anger rektorn att hon avser att följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat på skolövergripande nivå. Rektorn framhåller vikten av att utöva ett tydligt pedagogiskt ledarskap och förmedlar en bild av att såväl vilja som kunna utveckla verksamheten. Personalen uttrycker ett stort förtroende för rektorn och uppfattar att det är bra att rektorn ”pekar med hela handen” så att verksamheten utvecklas och förbättras ytterligare. Beträffande rektorns beslutsfattande hänvisas till avsnitt 1.5.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,

- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	x		

Motivering

Inspektörerna bedömer att detta område som helhet har en mindre god kvalitet.

Det är en sammanvägd bedömning som grundas på att skolan inte bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete och att det finns brister i skolans kvalitetsredovisning. Inspektörerna bedömer att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls i dessa delar.

Systematiskt kvalitetsarbete

Varje skola ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som syftar till att kontinuerligt identifiera vilka förutsättningar som är nödvändiga i arbetet med att nå de nationella målen, utveckla arbetsprocesser, bedöma resultat och vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse. Enligt lärare och rektor i Läroverket har detta arbete bedrivits i begränsad omfattning under senare år. Rektorn ser kvalitetsarbetet som centralt och har för avsikt att se till att det förbättras.

Inspektörernas bedömer att skolans systematiska kvalitetsarbete bör förbättras.

Kvalitetsredovisning

I förordningen om kvalitetsredovisning anges att varje skola, förskola och fritidshem årligen ska upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen. Kvalitetsredovisningen syftar till att ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt uppdrag. En kvalitetsredovisning ska utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal och elever och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta. En uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan ska redovisas i kvalitetsredovisningen fr.o.m. år 2007.

Kvalitetsredovisningen för Läroverket år 2007 innehåller uppgifter om resultat från de nationella ämnesproven åren 2005-2007, vissa betygsresultat i årskurs 9 samt resultat av en elevenkät som årligen görs i årskurs 9. De redovisade resultaten är mycket summariskt analyserade och kompletteras med några kortfattade kommentarer om fortsatta åtgärder. Det framgår inte vilka åtgärder skolan har vidtagit tidigare för att nå en högre måluppfyllelse och vilka resultat dessa insatser har lett till. Det saknas en uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan. Lärarna har tagit fram underlagen till kvalitetsredovisningen men de är i övrigt inte särskilt insatta i den. Elever har inte medverkat i utarbetandet av kvalitetsredovisningen

men redovisningen har diskuterats i den lokala föräldrastyrelsen.
Inspektörerna bedömer att Läroverkets kvalitetsredovisning inte uppfyller förordningens krav vare sig i fråga om innehåll eller i elevers medverkan.

2008-09-25 Stockholm

Anna Löfström

Bertil Karlhager